

Генрі Ноуен

з Майклом Дж. Крістенсенем
і Ребеккою Дж. Лерд

ДУХОВНЕ КЕРІВНИЦТВО

Настанови на довгу мандрівку у вірі

*Переклали з англійської
Ганна Лелів та Андрій Маслюх*

Київ 2016

УДК 27-42
ББК 86.37-43
Н 85

Перекладено за виданням:

Henri J. M. Nouwen
with Michael J. Christensen
and Rebecca J. Laird

Spiritual Direction

Wisdom for the Long Walk of Faith

HarperOne
A division of HarperCollins Publishers

Ноуен Генрі

Н 85

Духовне керівництво: настанови на довгу мандрівку у вірі / Генрі Ноуен, з Майклом Дж. Крістенсеном і Ребеккою Дж. Лера; пер. з англ. Ганна Лелів, Андрій Маслюх – К.: Єфетов О.В. (Вид. група «Нард»), 2016. – 224 с.

ISBN 978-966-8795-29-9

Ця книжка одного з найвидатніших християнських письменників та мислителів минулого століття є надійним дороговказом для всіх людей, які перебувають у щирому духовному пошуку та замислюються над «вічними» питаннями сенсу, радості й глибини людського життя.

Автор вчить, як прислухатися до свого серця і створювати в ньому простір, де діятиме Бог; як серцем слухати Його у Святому Письмі, як через молитву повернутися від страху до любові й знайти справжні відносини з людьми та спільноті.

УДК 27-42
ББК 86.37-43

Published by arrangement with HarperOne, an imprint of HarperCollins Publishers.
All Rights Reserved. This Licensed Work published under license.

В оформленні обкладинки та внутрішніх сторінок використовуються зображення за ліцензією Shutterstock.com.

ISBN 978-966-8795-29-9 (укр.)
ISBN 978-0-06-075473-0 (англ.)

© 2006 by the Estate of Henri J. M. Nouwen,
Michael J. Christensen, and Rebecca J. Laird.
Переклад © 2016 Ганна Лелів, Андрій Маслюх
Видання укр. мовою © 2016 Видавнича група «Нард»

Зміст

ПОДЯКИ.....	4
ПЕРЕДМОВА: Про що ця книжка.....	7
ВСТУП: Духовне керівництво.....	13
ЧАСТИНА ПЕРША: Зверніться до свого серця.....	21
РОЗДІЛ I: Хто відповідь на мої запитання?.....	23
РОЗДІЛ II: З чого почати?.....	39
РОЗДІЛ III: Хто я?.....	51
РОЗДІЛ IV: Де я був і куди йду?.....	65
ЧАСТИНА ДРУГА: Зверніться до Бога у Святому Письмі.....	81
РОЗДІЛ V: Що таке молитва?.....	83
РОЗДІЛ VI: Ким є Бог для мене?.....	103
РОЗДІЛ VII: Як почути Слово?.....	121
ЧАСТИНА ТРЕТЯ: Зверніться до інших у спільноті.....	147
РОЗДІЛ VIII: Де моє місце?.....	149
РОЗДІЛ IX: Як мені послужити іншим?.....	173
ЕПІЛОГ: Що тепер?.....	197
Додаток 1: Прожити запитання: десять притч Генрі Ноуена.....	203
Додаток 2: Як знайти духовного керівника.....	205
Примітки.....	215
Дозволи.....	217

ПОДЯКИ

Генрі Ноуен не написав цієї книжки в буквальному розумінні, проте подані тут слова й настанови належать саме йому. За своє життя він написав лише одну статтю зі словами «Духовне керівництво» в заголовку й провів кілька курсів на тему «духовного керівництва». Книжка, яку Ви тримаєте в руках, – це посмертне видання духовних настанов самого Генрі Ноуена, яке ми, редактори, підготували, вибравши крихти безсмертної мудрості й порад із його численних проповідей, статей, журнальних публікацій, лекцій, неопублікованих рукописів і друкованих праць та підготувавши цей матеріал для використання на практиці. Упродовж двох років ми співпрацювали з Літературним фондом Генрі Ноуена, який люб’язно дозволив нам адаптувати праці Генрі до сьогоденного контексту, осучаснити його мову, пристосувати його поради до практичних потреб і в багатьох місцях створити між ними зв’язки, які, на наш погляд, узгоджуються з його намірами й стилем.

Редактори щиро вдячні всім, хто допоміг підготувати цю книжку: Стіву Ганзельману й Джону Лудону з видавництва «Гарпер Коллінз», які разом із Ребеккою виробили концепцію цього проекту; Сью Мостеллер, розпорядниці літературного спадку Ноуена, а також

ПОДЯКИ

учасникам групи, що працює над проектами Літературного фонду Генрі Ноуена, – Натану Боллу, Роберту Еллсбергу, Гебріель Ерншоу й Джо Востерменсу: вони переглядали наші чернетки й, глибоко обізнані з життям і працями Генрі, давали змістовні поради; і ще раз – Гебріель Ерншоу, архівістці з центру «Архіви й зібрання праць Генрі Дж. М. Ноуена», яка допомогла нам відшукати, скопіювати й перевірити оригінальні джерела та початкові друковані версії праць Генрі; Джону й Керол Ланг і Джеффу Віттангу, докторантам із університету Дрю, які люб'язно зісканували для нас десятки документів Ноуена, що їх ми включили в остаточну версію рукопису; членам Товариства Генрі Ноуена, зокрема Джеффу Імбаку й Вірджинії Голл Берч, які переглянули рукопис й висловили конструктивні зауваження; а також Мікі Модліну, Роджеру Фріту, Кріс Ешлі й Керолайн Голленд – нашій незмінній команді редакторів у видавництві «Гарпер Коллінз».

А найдужче хочемо подякувати нашим юним донькам Рейчел і Меган за те, що дали нам можливість саме напередодні десятої річниці смерті Генрі завершити цю книжку – наш подарунок і безкорисливу працю для нього. Ми віримо, що дар мудрості й дружби, який він підніс нам, ще багато років впливатиме на життя інших людей.

Про що ця книжка

Молодим священиком Генрі Ноуен вважав духовне керівництво формальними взаєминами між зрілим духовним провідником і щойно висвяченим священнослужителем, взаєминами, які передбачають нагляд і відповідальність.¹ Пізніше він надав перевагу іншому терміну – *духовна дружба*, або ж *щирий друг*, – який уособлював взаємообмін та взаємодопомогу в процесі духовної підзвітності та формування віри.² На думку Генрі, духовним керівником є той, хто просто з вами розмовляє й молиться про ваше життя. Мудрість і настанови виникають із духовного діалогу й взаємин між двома чи більше людьми віри, відданими духовній дисципліні й відповідальності, які потрібні для того, щоб жити духовним життям. Тож Генрі розумів духовне керівництво як *взаємини, ініційовані тим, хто перебуває у духовних пошуках і знайшов зрілу людину віри, охочу молитися й із мудрістю та розумінням відповідати на запитання про те, як вести духовне життя у світі, сповненому неоднозначності, безладу й тривоги.*

Духовне життя засноване на парадоксі, каже Генрі, адже «без усамітнення жити духовним життям прак-

тично неможливо».³ Водночас ми не можемо жити духовним життям на самоті. Усамітнення потребуємо, щоб пізнати Бога, проте нам потрібна і віддана спільнота, перед якою ми були б відповідальні. Мусимо навчитися дослухатися до Слова Божого, завжди присутнього в наших серцях, однак потребуємо і науки, й духовної практики, щоб розпізнавати це Слово у Святому Письмі. Нам потрібна церква або спільнота віруючих, завдяки якій матимемо нагоду брати участь у поклонінні й ділитися, допомагати одне одному виправитися й нести життєвий тягар, зізнаватися у своїх провинах, дарувати прощення і славити життя. Крім того, нам потрібні провідники: духовні друзі, духовний керівник, або ж група духовної відповідальності, які стануть для нас безпечним середовищем, де ми зможемо розкрити свою душу.

Генрі творив спільноту всюди, де бував, і в тих спільнотах пропонував духовне керівництво – інколи безпосередньо, але здебільшого в неформальних розмовах і дружніх стосунках. Він також багато кому давав духовні настанови в особистому листуванні, публічних лекціях і опублікованих працях. Перед смертю Генрі сказав своїм друзям: коли він помре, його дух залишиться доступним для тих, кого він любив і хто любив його. Отже, ми віримо, що ви теж можете скористати з духовного керівництва Генрі Ноуена тут і тепер, завдяки силі друкованого слова й дії Святого Духа.

ЯК З'ЯВИЛАСЯ ЦЯ КНИЖКА

Ідея цієї книжки з'явилася завдяки випадковій зустрічі. Під час святкового обіду, на якому Ребекка мала

ПЕРЕДМОВА: ПРО ЩО ЦЯ КНИЖКА

читати лекцію про Генрі Ноуена, за столом сиділа молода протестантка, яка готувалася стати духовним керівником; вона поділилася з Ребеккою своїми турботами. Жінка страждала від депресії через безпліддя, стала млявою і пригніченою. «Я протрималася ціле літо лише завдяки книжкам Генрі, – сказала вона. – Він став моїм особистим провідником крізь темну ніч, яка мене огорнула».

Як трапилося, що римо-католицький священник, чоловік, який написав свої останні праці у шістдесятилітньому віці й не спізнав на власному досвіді проблем, пов'язаних зі шлюбом і безпліддям, зумів торкнутися зраненого серця тієї жінки? Депресія, звісно, буває і в чоловіків, і в жінок, незалежно від віку, але річ не тільки в цьому. Генрі звертався до універсальних духовних потреб і бажань та розумів, що найбільш особисте – це також і найбільш універсальне. Він черпав із глибин християнської духовної традиції й умів розпізнавати фундаментальні запитання, які лежать в основі людських страждань.

Чимало людей звертаються до книжок Генрі за духовними настановами. Водночас багато хто з нас хотів би сісти віч-на-віч із Генрі й поставити йому запитання, які турбують нас найдужче. Та це неможливо. Фізично Генрі цей світ покинув. Тож у нас виникла мрія – створити книжку, де йшлося би про вагомні запитання, які постають перед багатьма людьми, коли вони з власної волі беруться досліджувати універсальні духовні питання й шукають собі наставника.

Майкл, якому пощастило навчатися у Генрі в семінарії, згадав, що досі має нотатки його лекцій із

духовного керівництва: Генрі читав такі лекції у Богословській школі Єльського університету. Цього вистачило для початку. В архівах Генрі Ноуена, що зберігаються в коледжі св. Михайла в Торонто, ми розшукали його неопубліковані праці на тему духовного формування через духовне керівництво. Знайшли небагато, але й ті матеріали, які вдалося розшукати, були чудові, хоч і потребували суттєвого літературного опрацювання.

Ми зібрали докупи досі не опубліковані роздуми, презентації, проповіді, конспекти лекцій і рекомендовані вправи. Переплели їх із матеріалами, які вперше побачили світ у формі журнальних публікацій: вони здалися нам невимушенишими та відвертішими за свої відшліфовані версії, надруковані в книжках. Якщо не було оригінального джерела на певну тему, ми використовували уривки з книжок Генрі. Плетиво, яке в нас вийшло, – це спроба у співпраці з Літературним фондом Генрі Ноуена показати підхід Генрі до кількох пов'язаних із духовним життям вагомих запитань, які часто досліджують у контексті всіх взаємин, що стосуються духовного керівництва. Ми прагнули дати читачеві досвід духовного керівництва під проводом Генрі Ноуена за посередництвом його писань і рекомендованих вправ. На нашу думку, підготований до друку рукопис дає змогу побачити «витриманого Генрі» – його пізні, зрілі роздуми та підхід до надання й отримання духовних настанов. Втім, мусимо зауважити, що слова на сторінці не здатні замінити дружнього спілкування й відповідальності, які є складовою характерних для духовного керівництва

ПЕРЕДМОВА: ПРО ЩО ЦЯ КНИЖКА

взаємин. Ця книжка, призначена і для духовних керівників, і для тих, хто шукає настанов, спонукає читача обмірковувати мудрі поради й богословські міркування Генрі самостійно й обговорювати їх із іншими.

На наше переконання, найповніше потенціал цієї книжки можна розкрити, поєднуючи її з побожними бесідами.

ЯК ЧИТАТИ ЦЮ КНИЖКУ

Ця книжка написана так, щоб читати її принаймні двічі: вперше швидко, розділ за розділом, може, навіть усю за один раз; вдруге – повільно і вдумливо, можливо, по розділу на тиждень упродовж десяти тижнів. Можна читати розділи на самоті або разом із іншими, один за одним чи в якомусь іншому порядку, залежно від своїх запитань, потреб і зацікавлень. Сподіваємося, що запитання під заголовком «Обміркуйте й запишіть у щоденник» наприкінці кожного розділу допоможуть вам обдумати прочитане й підготуватися до розмови з іншими. Вправи в кінці кожного розділу (більшість із них використовував і рекомендував сам Генрі) варто виконувати разом зі своїм духовним керівником або щирим другом чи у невеликій групі.

Книжка побудована довкола десятих універсальних запитань, пов'язаних із тим, як жити духовним життям. Ці запитання приховані у притчах, оповідках і роздумах над біблійними історіями – саме так Генрі будував свої заняття й практичні семінари з духовного керівництва й формування. Він розповідав короткі, проникливі притчі, ставив фундаментальні, вічні запитання й розмірковував над уривками з Євангелія, розповідав про незліченні

духовні практики та приписи і давав конкретні поради щодо того, як зміцнити свою віру.

Хай як ви читатимете чи використовуватимете цю книжку, ми створили її, щоб запропонувати вам літературну зустріч із Генрі заради особистого духовного зростання у межах своєї спільноти. Наприкінці кожного розділу подано назви джерел, які приведуть вас до оригінальних текстів і контексту. Додатки містять ресурси, які допоможуть визначити і знайти духовного керівника й далі займатися практиками духовного керівництва. За життя Генрі ми чимало почерпнули з духовних настанов, отриманих від нього. Завдяки людям, які знали його найближче, ми дізналися, що Генрі відзначався особливим хистом уплітати духовні теми й істини у повсякденну розмову. Він володів прекрасним даром дружби й гостинності.

Генрі вже з нами немає, але його мудрість залишилася. Ми досі маємо змогу з'єднатися з його духом через слова на папері. Тепер, коли фізично він цей світ покинув, мусимо ще дужче покладатися на справжнього провідника й наставника в духовному житті, яким є, звісно, Святий Дух. На нашу думку, Генрі схвально відгукнувся би про це нагадування та вже вкотре і вкотре – як робив усе своє життя – спрямував би нас до Бога: дарувальника, творця й скульптора нашого життя.

*Майкл Дж. Крістенсен
Ребекка Дж. Лерд*

24 січня 2006 р.

